

VẤN ĐỀ KIỂM TOÁN NỘI BỘ

Kiểm toán nội bộ hay nội kiểm là việc xem xét trong phạm vi một đơn vị các hệ thống kế toán và sự hoạt động của hệ thống kế toán đó.

Kiểm toán nội bộ còn được gọi là kiểm toán quản lý, nó là một trong bốn loại kiểm toán - kiểm toán quản lý - kiểm toán tuân thủ - kiểm toán độc lập (kiểm toán báo cáo tài chính) - kiểm toán tổng hợp.

Hệ thống kiểm toán nội bộ được thành lập để quản lý thực hiện việc kinh doanh của một đơn vị một cách trật tự và hiệu quả bảo đảm gắn chặt với chủ trương quản lý, bảo vệ tài sản và bảo đảm càng nhiều càng tốt việc thực hiện đầy đủ và chính xác hồ sơ để từ đó lập báo cáo kế toán tài chính.

Như vậy việc kiểm soát nội bộ nhằm những mục đích sau:

1. Ngăn ngừa hoặc phát hiện sai sót trong báo cáo tài chính

Như chúng ta đã biết, kế toán là một ngành khoa học, mà khoa học thì mang tính khách quan, chính xác. Tuy nhiên, trong thực tế, người sử dụng khoa học kế toán có thể làm cho số liệu kế toán phản ánh thiếu chính xác, ví dụ: một nghiệp vụ kinh tế phát sinh, kế toán viên có thể ghi chép theo nhiều cách vào hệ thống sổ sách kế toán và có thể ghi chép theo ý muốn của mình, của chủ doanh nghiệp...nhằm mục đích gian lận đối với nhà nước, cơ quan thuế, người góp phần..., vì vậy, việc kiểm soát nội bộ để ngăn ngừa hoặc phát hiện những sai sót vô tình hay cố ý của kế toán viên là điều cần thiết. Khi thực hiện việc kiểm soát phải xem xét các nghiệp vụ kinh tế ghi chép vào sổ kế toán hợp lệ không? Các nghiệp vụ ghi chép đều được cho phép? Tất cả các nghiệp vụ đều được ghi chép vào sổ kế toán - ghi đúng giá trị của từng nghiệp vụ vào sổ kế toán - các nghiệp vụ được sắp xếp đúng đắn - các nghiệp vụ được hạch toán kịp thời.

2. Bảo vệ tài sản của doanh nghiệp

Chủ sở hữu tài sản của doanh nghiệp là nhà nước hay của một tập thể người hay của một người. Để việc hoạt động SXKD được tiến hành bình thường phải tuyển chọn một số người vào làm việc trong doanh nghiệp và đa số người này không là chủ sở hữu tài sản của doanh nghiệp, nên một số người trong họ có thể muốn làm chủ sở hữu một phần nào đó bằng cách lấy cắp, gian lận...

Để bảo vệ tài sản đó khỏi rơi vào tay những người không thật sự là chủ sở hữu nó thì việc kiểm soát nội bộ phải tiến hành. Ví dụ như hàng hóa có thể bị đánh cắp, tiền thanh toán cho khách hàng có thể bị rút bớt, bán hàng giá thấp...

3. Cải tiến việc quản lý và hoạt động kinh doanh

Khi kiểm soát nội bộ thu thập được những thông tin cần thiết cho việc phân tích tình hình hoạt động sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp từ đó đề ra được các biện pháp cải tiến quản lý và hoạt động của doanh nghiệp chứ

không cần thiết cải tiến chính xác hệ thống kế toán tại doanh nghiệp. Đối với người quản lý thông tin về hoạt động SXKD đôi khi cần nhanh chóng hơn chính xác để họ ra quyết định kịp thời. Ví dụ như việc quản lý hàng hóa tồn kho làm sao có lượng dự trữ thấp nhất nhưng vẫn đáp ứng được yêu cầu của khách hàng.

4. Bảo đảm sự chấp hành luật pháp

Để điều khiển nền kinh tế, dĩ nhiên bất kỳ nhà nước nào cũng phải đặt ra luật pháp và như vậy các doanh nghiệp hoạt động tại nước nào phải tuân theo luật pháp của nước đó, ví dụ như luật công ty qui định phải giữ sổ sách kế toán thì doanh nghiệp phải lập các sổ kế toán ghi chép tình hình hoạt động SXKD của doanh nghiệp, hay phải đảm bảo đóng thuế đầy đủ, an toàn lao động và mức khen thưởng hợp lý.

Để tiến hành kiểm soát nội bộ người ta sử dụng 2 phương pháp chủ yếu sau:

a. *Trình tự kiểm soát*: Đây là công việc chuyên môn, sắp xếp công việc cần làm theo thứ tự để có thể tiến hành kiểm soát đều đặn nhằm ngăn ngừa hành vi phát hiện những trình bày sai hay hạch toán sai tài sản.

b. *Hoạt động theo dõi*: là việc theo dõi trình tự kiểm soát của ban lãnh đạo doanh nghiệp nhằm đảm bảo hệ thống kiểm soát được hoạt động liên tục và có hiệu quả. Để kiểm soát nội bộ người ta thực hiện các loại kiểm tra sau:

- Đối chiếu các tài sản hiện có với sổ sách kế toán.
- Kiểm tra tính hợp lý và hợp lệ của nghiệp vụ.
- Kiểm tra việc xuất liệu (đầu ra)
- Kiểm tra sự thay đổi trong hồ sơ gốc.
- Kiểm tra việc đến gần tài sản không được phép.
- Kiểm tra việc phân công nhiệm vụ.
- Kiểm tra tổng cộng trình độ, cộng gộp và cộng từng phần.
- Kiểm soát của người quản lý, cũng là người chủ doanh nghiệp.
- Kiểm soát bằng máy vi tính tổng quát.

Ở Việt Nam hiện nay, trong các doanh nghiệp đều có sự kiểm soát nội bộ nhưng có nhiều doanh nghiệp chỉ mang tính chất hình thức vì người kiểm soát thực sự không độc lập hay hơn nữa không có trình độ chuyên môn nên không đạt được hiệu quả cao, tài sản bị mất mát nhiều. Những vụ án sau đây cho chúng ta thấy rõ điều này:

Vụ án xảy ra ở Công ty chế biến thực phẩm xuất khẩu Hùng Vương (TP.HCM) được cơ quan điều tra khởi tố với tội danh ban đầu là "trốn thuế" sau đó là tham ô, cố ý làm trái và báo cáo sai trong quản lý kinh tế, công ty đã thâm hụt vốn 92 tỷ VNĐ.

Vụ án xảy ra ở Công ty vận tải biển Sài Gòn (Saigon Ship) được khởi tố với tội danh cố ý làm trái, tham ô và thiếu tinh thần trách nhiệm, Công ty đã không quyết toán hàng năm từ năm 1988 đến 1993.

Vụ cố ý làm trái gây thiệt hại tài sản nhà nước xảy ra tại Công ty Legamex đã được khởi tố với số thiệt hại hơn 4 tỷ 6 VNĐ, 197.220 USD và 11.739 rúp.

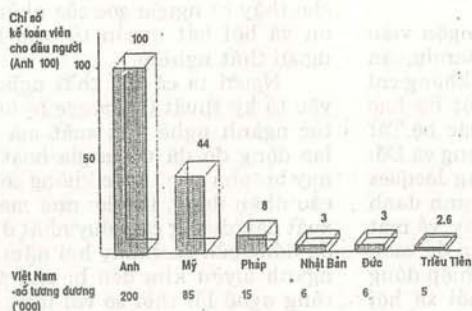
Vụ Trần Xuân Hoa, Giám đốc Công ty trách nhiệm hữu hạn Quyết Thắng lừa đảo chiếm đoạt tài sản nhà nước và tài sản riêng của công dân lên đến 131.179.239.318 đồng.

Do vậy việc kiểm soát nội bộ là cơ sở để tránh được phần nào chuyện ở trên, nhưng phải tiến hành thực hiện việc kiểm soát nội bộ ở các doanh nghiệp nhà nước, liên doanh và tư nhân hoạt động tại Việt Nam như thế nào?

Theo tôi cần thiết phải đào tạo đội ngũ kế toán viên có qui mô, có trình độ theo tiêu chuẩn của các cơ quan kế toán, hiện nay ở nước ta có khoảng trên 100.000 người làm kế toán, trong đó có đủ trình độ theo tiêu chuẩn khoảng 12.000 người. So với yêu cầu phát triển kinh tế và kiểm soát thì số lượng này còn thấp, chúng ta so sánh

qua sơ đồ số (1) :sau đây

NGÀNH KẾ TOÁN -
SO SÁNH GIỮA NHỮNG QUỐC GIA TRÊN THẾ GIỚI

Theo sơ đồ này để kế toán Việt Nam phát triển bằng kế toán Anh phải cần 200.000 người, bằng Mỹ phải cần 85.000 người, bằng Pháp 15.000 người....

* Phải xây dựng một viện kiểm toán nội bộ hay hiệp hội kiểm toán nội bộ qui định về trách nhiệm, quyền hạn, bốn phận và quyền lợi của những người làm kiểm toán nội bộ, họ phải được độc lập đối với doanh nghiệp.

* Phải xây dựng luật kiểm toán nội bộ và kiểm toán nhà nước.

Việc xây dựng luật này nhằm duy trì hệ thống kiểm toán nội bộ làm cho các nghiệp vụ kinh tế phát sinh trên cơ sở thông báo cho ban lãnh đạo biết và được sự cho phép của họ đồng thời phải được ghi chép vào sổ kế toán tại những thời điểm hợp lý phải so sánh được với các tài sản thực có.

Hãy xem sơ đồ số (2) sau, để thấy sự quan trọng của hệ thống kiểm toán nội bộ trong doanh nghiệp:

* Đối với các doanh nghiệp để tiến hành quản lý tốt cần thực hiện các biện pháp sau đây:

- Luôn luôn thực hiện kiểm toán nội bộ.
- Dự báo tài chính để so sánh với thực tế phát sinh nhằm phát hiện sai sót hay vi phạm.
- Đánh số thứ tự các chứng từ.
- Sử dụng nhân viên giỏi và thường xuyên thay đổi nhân sự.

Tuy nhiên khi thực hiện kiểm toán nội bộ phải có chi phí, đôi khi khoản thu lại từ kiểm toán nội bộ thấp hơn so với chi phí bỏ ra nhưng phải thực hiện để ngăn ngừa

